

نقد معرفت‌شناسانه هیوم و کانت بر متافیزیک

حامد احتشامی^۱، سیدمحمد حاکاک^۲

چکیده

متافیزیک یا مابعدالطبیعه واژه‌یی است که اولین بار بعنوان نام آن بخش از آثار ارسطو که در مجموعه آثار او پس از کتاب فیزیک قرار گرفته بود، بوسیله گردآورنده آن آثار انتخاب شد، سپس عنوان همان علمی شد که ارسطو در آن بخش بدان پرداخته بود؛ علمی که درباره، احکام موجود بما هو موجود بحث میکند. از آنجا که این دانش درباره مسائل اساسی بشری همچون خدا، نفس و اختیار بحث میکند، در تاریخ فلسفه همواره مصداق اصلی فلسفه بوده و فقط در دوره جدید است که معرفت‌شناسی اهمیتی بیشتر از آن پیدا کرده است؛ بعلاوه فیلسوفانی همچون دیوید هیوم و امانوئل کانت، اعتبار آن را انکار کرده‌اند. از نظر هیوم متافیزیک دانشی بی‌معنی است، چون مفاهیم آن فاقد معنی هستند اما از دیدگاه کانت مفاهیم متافیزیک و بتبع آن، گزاره‌های آن، معنادار هستند ولی بحث درباره آنها برای عقل نظری ناممکن است و حل مسائل متافیزیک را باید در حوزه عقل عملی یا اخلاق جست. در این مقاله به گزارش و سنجش نظر این دو فیلسوف پرداخته میشود.

۱۷

کلیدواژگان: متافیزیک، معرفت‌شناسی، هیوم، کانت، عقل نظری، عقل عملی.

* * *

تاریخ دریافت: ۹۹/۵/۲۰ تاریخ پذیرش: ۹۹/۶/۲۶ (نوع مقاله: پژوهشی)

۱. دانشجوی دکتری دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران؛ hamedehteshami@yahoo.com

۲. دانشیار گروه فلسفه دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران (نویسنده مسئول)؛ hakak@hum.ikiu.ac.ir

